

ЦИФРОВІ БІБЛІОТЕКИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ, БЕЗПЕКА, ІННОВАЦІЇ

Розробник:
Методист, викладач інформатики
та комп'ютерних дисциплін
Ярич Ігор Ярославович

Предмет дослідження

Процес збирання, нагромадження, зберігання обробки і видачі за запитом чи замовленням інформації у вигляді даних і знань необхідних для керування об'єктом автоматизації.

Мета

- Формування пізнавальних інтересів, потреби в комп'ютерно-інформаційних знаннях і вміннях їх застосовувати у електронному документообігу сучасних бібліотек;
- Набуття знань з ефективності, безпеки та інновацій електронного документообігу цифрових бібліотек;
- Дослідження технології обробки управлінської інформації в розрізі існуючих функціональних напрямків менеджерської діяльності;
- Розробка систем електронного документообігу та реалізація новітніх інформаційних технологій;
- Розвиток та підвищення кваліфікації персоналу.

Актуальність теми

Зважаючи на швидкий розвиток технологій та зростання вимог щодо захисту даних та ефективного управління, дослідження в галузі електронного документообігу цифрових бібліотек є надзвичайно актуальним і потребує подальшого вивчення та розробки.

Це дозволить бібліотекам ефективно використовувати сучасні цифрові рішення та забезпечити надійний захист даних, зручний доступ до інформації та підвищення загальної продуктивності роботи.

Віртуальні бібліотеки та онлайн-словники
дозволяють вільно отримувати доступ до інформації з
будь-якої точки світу, лише за один клік; їх можна легко
знайти за допомогою пошукових систем, таких як
Google.

Цифрові бібліотеки – це компіляція оцифрованих
джерел інформації з відповідними ліцензіями та
авторськими правами, що стає можливим завдяки
використанню інформаційних технологій та
комунікацій.

Провідна європейська асоціація електронних бібліотек DELOS (www.delos.info) визначає електронну (цифрову бібліотеку) так: «Організація, що збирає і зберігає матеріали у різноманітній електронній формі протягом тривалого часу та забезпечує користувачів спеціалізованими послугами, пов'язаними з цими матеріалами, що відзначаються певним рівнем якості і відповідають чітко визначеним вимогам».

Електронно-бібліотечна система — це сукупність використовуваних в освітньому процесі електронних документів, об'єднаних за тематичними і цільовими ознаками, забезпечена додатковими сервісами, що полегшують пошук документів і роботу з ними.

ВИДИ ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕЧНИХ РЕСУРСІВ

- **Загальнокультурні ресурси** – створюються на базі великих бібліотек і музеїв, містять переведені в електронну форму (оцифровані) книжки, у тому числі старовинні, а також інші переведені в електронну форму матеріали, що становлять культурну та історичну цінність;
- **Спеціалізовані наукові ресурси** (у тому числі – відкриті), що збирають та надають доступ до нових та давніших матеріалів наукового та інформаційного характеру, що активно використовуються у науковій роботі.

ПЕРЕВАГИ ОН-ЛАЙН БІБЛІОТЕКИ

- ✓ **Безкоштовне отримання літератури** – не треба платити за книгу, за користування бібліотекою, книгу на відміну від паперового варіанту не можна зіпсувати;
- ✓ **Доступність** – книги доступні 24 години на добу для широкого кола читачів у будь-якому місці;
- ✓ **Зручність** – книги можна зберігати на змінних носіях, наприклад, носити у кишені;
- ✓ **Використання спеціальних функцій та програм** - запам'ятовують, які книги були прочитані, мають закладки, що дозволяють закінчити читання і відновити його з потрібного моменту, текст можна виділяти, правити, спеціальні програми дозволяють перекладати різні іншомовні видання.

НЕДОЛІКИ ОН-ЛАЙН БІБЛІОТЕКИ

- ✓ Електронна бібліотека ніколи не зможе замінити справжню — вона може бути зручною, але не дасть того комфорту від прочитання, який забезпечує справжня (тиша, запах друкованих видань, шорсткість паперу, шум від перегортання сторінок — справжні шанувальники книжок ніколи не відмовляться від бібліотек);
- ✓ Цінні та рідкісні екземпляри в електронній бібліотеці не викладають;
- ✓ Порушення авторських прав користувачами мережі Інтернет.

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕК

- **Регулярне навчання та підвищення обізнаності** – навчання співробітників бібліотеки щодо кібербезпеки і захисту інформації та обізнаність з основними загрозами, методами фішингу, соціальної інженерії, процедурами безпеки такими, як складні паролі, регулярне оновлення програмного забезпечення.
- **Використання багаторівневої аутентифікації** – двофакторна аутентифікація (2FA) або мультифакторна аутентифікація (MFA).

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕК

- **Захист мережі та даних** — надійні системи захисту мережі такі, як брандмауери, антивірусне програмне забезпечення та системи виявлення вторгнень (IDS/IPS). Важливо шифрувати дані, які передаються по мережі, забезпечити резервне копіювання та відновлення даних.
- **Постійне оновлення програмного забезпечення** — встановлювати оновлення для всього використовуваного програмного забезпечення, що допоможе запобігти атакам на систему.

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕК

- **Впровадження принципу найменшого привілегію** – користувачам надаються лише необхідні права доступу для виконання їх робочих обов'язків, що допоможе обмежити можливість несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації.
- **Аудит безпеки** – виявлення потенційних ризиків і вразливостей в системі, забезпечення дотримання норм безпеки, що включає перевірку системи на наявність оновлень, аналіз журналів подій, перевірку доступу.
- **Партнерство із спеціалізованими компаніями з кібербезпеки** – надають консультації та підтримку у впровадженні найсучасніших практик захисту інформації.

Рушійною силою інноваційних процесів у бібліотечній галузі є готовність до змін і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних продуктів і послуг, розроблення та реалізація новітніх інформаційних технологій, розвиток і підвищення кваліфікації персоналу, входження бібліотек у зовнішнє середовище, що можливо лише за їх ефективної організаційно-управлінської діяльності.

Інноваційність у сфері документообігу
полегшує та прискорює роботу бібліотекарів,
покращує доступ до
ресурсів для користувачів
та забезпечує безпеку
документів.

Інтеграція хмарних технологій, електронного
підпису, штучного інтелекту та автоматизації
перетворюють документообіг у сучасних
бібліотеках на більш ефективний та
інноваційний процес.

Використані джерела

- Ковальчук Н. Інноваційність як вагомий складник ефективної організаційно-управлінської діяльності бібліотек. Вісник Книжкової палати, 2019, № 1. С. 23-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2019_1_9.
- Машталяр І.О., Яворська Т.М. Цифрові сервіси як основа дистанційного бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Том 1 / ред. кол. І.А. Зайченко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. Вип. 15. Т. 1. С. 153.
- <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2023-19-198-212>
- <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/vikoristannya-potencialu-elektronnikh-bibliotek-ta-vidkritogo>

Дякую за увагу!